

Logopedie

Předmětem logopedie jsou osoby (děti i dospělí) s narušenou komunikační schopností. Na tu se nahlíží v celé šíři. Takže ne pouze v rovině zvukové (foneticko-fonologické), ale i v rovině obsahové (lexikálně-sémantická), gramatické (morfologicko-syntakticko) a sociálního uplatnění (pragmatická).

Na příčiny vzniku se dá nahlížet z různých pohledů – kdy, kde, proč apod.

Z časového hlediska se dělí na prenatální, perinatální a postnatální.

Z lokalizačního hlediska se může jednat o genové mutace, aberace chromozomů, poškození centrální části, nepodnětné prostředí apod.

Klasifikace je nejčastěji používána podle symptomů. Podle Lechty se rozděluje NKS na 10 základních kategorií.

1. **vývojová nemluvnost** = vývojová dysfázie – snížená či úplná neschopnost verbálně komunikovat
2. **získaná orgánová nemluvnost** – afázie – vlivem orgánového poškození či onemocnění centrální nervové soustavy. Řeč byla rozvinutá, ale následkem poškození dominantní hemisféry (nádor, autonehoda) se tato schopnost ztratila.
3. **získaná psychogenní nemluvnost** – mutismus – silný traumatizující zážitek způsobil, že došlo ke ztrátě artikulované řeči. Selektivní mutismus (elektivní) se váže k určitým situacím
4. **narušení zvuku řeči** - rhinolalie (huhňavost - nosovost), palatolalie (vlivem rozštěpů)
5. **narušení fluence** (plynulosti) **řeči** – koktavost a breptavost – nejtěžší a nejnápadnější druh NKS. Koktavost (viz video). Při breptavosti dochází k poruše tempa řeči. Zrychlené tempo a nesrozumitelná řeč.
6. **narušení článkování řeči** (dyslalie, dysartrie)
7. **Narušení grafické stránky řeči**
8. **Symptomatické poruchy řeči**
9. **Poruchy hlasu**
10. **Kombinované vady a poruchy řeči**

Poslechový program TOMATIS® je postup, který na základě vědeckého výzkumu Dr. Alfreda Tomatise obnovuje či zlepšuje schopnost našich uší správně vnímat okolní zvuky. Tato změna se projevuje zlepšením či odstraněním potíží, se kterými se řada z nás v běžném životě potýká.

zařazení do speciální školy (ZŠ, MŠ) je vhodné zejména v těch případech, kdy se jedná o závažný stupeň postižení centrálních procesů řeči ve všech jazykových rovinách a je třeba zajistit maximálně intenzivní a soustavnou logopedickou péči po delší období

- efektivita takové péče je i pro dítě a jeho rodiče pozitivní zpětnou vazbou a pozitivní motivací

- při méně soustavné a méně intenzivní ambulantní péči zajišťované SPC či pracovištěm klinické logopedie ve zdravotnictví, realizovanou s menší četností, se pozitivní výsledky logopedické péče dostávají o mnoho později
 - tato skutečnost může působit jako nemotivační faktor
 - obdobně se ukazuje vhodné zařazení dítěte do speciální školy v těch případech, kdy se jedná o vysoký stupeň neurotizace dítěte s fobickými stavy, které blokují komunikační proces a stávají se brzdou výkonů dítěte/žáka
 - tyto stavy mohou provázet poruchy plynulosti řeči (kocktavost), ale mohou být též doprovodným příznakem kteréhokoliv dalšího typu postižení řeči
 - praxe potvrzuje, že i krátkodobý pobyt ve speciální škole působí v naprosté většině případů pozitivně a představuje významný odrazový můstek pro následné zvládnání zátěžových situací při zpětném zařazení do podmínek běžného vzdělávacího proudu a života
 - je však třeba za všech okolností důkladně zvážit všechny faktory a v neposlední řadě respektovat přání zákonných zástupců dítěte i jeho vlastní názor
 - speciální školy bývají zřizovány, jak pro denní docházku dětí, tak pro žáky, kteří nemohou každodenně docházet
 - obsah výuky je shodný s obsahem výuky na ZŠ, navíc jsou zařazeny hodiny logopedické péče
 - ve třídách je snížený počet žáků, při individuálním přístupu prolíná logopedická péče celým vyučovacím procesem
 - speciální pedagog logoped redukuje a rozvíjí fonologickou, lexikální, syntaktickou, morfologickou i pragmatickou rovinu jazykových projevů
 - v odpolední činnosti v internátních zařízeních navazují na práci učitelů vychovatelé spolupracují s učiteli, pracují se žáky podle instrukcí třídních učitelů
 - vychovatelé procvičují učivo, probírané v dopoledním vyučování, snaží se pokračovat v rozvoji komunikačních schopností při různých zájmových činnostech dětí
 - do speciálních škol se žáci zařazují na nezbytně dlouhou dobu, po odstranění vad, poruch, nedostatků v řeči pokračují děti ve školní docházce ve své kmenové škole a v místě bydliště
-
- obdobný režim péče zajišťuje **speciální/specializovaná třída**, která je zřízena při běžné ZŠ a MŠ
 - je žádoucí, aby výuka v těchto třídách a individuální logopedická péče byly zajišťovány speciálními pedagogy s odpovídající kvalifikací
 - v případech, kdy tyto podmínky nelze splnit, je třeba, aby SPC převzalo garanci za průběh logopedické péče i její odbornou úroveň
 - zařazení dítěte/žáka do této formy vzdělávání je vhodné v případě, kdy je třeba upřednostnit jeho setrvání v prostředí běžné školy, zachování všech kvalit sociálních vazeb a lze předpokládat i možnost kontinuity uvedené formy vzdělávání
 - výhoda speciální/specializované třídy je dána snadnější dostupností péče z hlediska bydliště dítěte i zachováním přirozeného prostředí běžné školy a všech důležitých sociálních kontaktů a vazeb

- **individuální integrace (do MŠ a ZŠ) dítěte/žáka s vadou řeči** (narušením komunikačních schopností) v běžném vzdělávacím proudu představuje optimální řešení z hlediska zachování přirozeného prostředí
- rozsah speciálně pedagogické-logopedické péče, způsob a podmínky její realizace je stanoven v individuálním vzdělávacím plánu
- ten je sestaven ve spolupráci všech zúčastněných – školy, SPC, žáka a jeho rodiny
- v individuálním vzdělávacím plánu je třeba unést všechny další kroky a opatření potřebná pro vyrovnání důsledků postižení

AAK

Výhody:

- rozšiřují komunikační možnosti osob s postižením
- zvyšují aktivitu dětí během vzdělávacích činností
- napomáhají rozvoji jazykových a kognitivních dovedností

Nevýhody:

- vzbuzují pozornost na veřejnosti
- jsou společensky méně využitelné než mluvená řeč
- znesnadňují integraci
- nutnost osvojení všemi účastníky komunikace
- zavedení může být důkazem, že dítě nikdy nebude mluvit

Jako výhody Klenková (2004) uvádí snížení pasivity jedinců, dále se snižuje riziko frustrací z nepochopení, systémy umožňují větší zapojení do společenských činností, umožňují samostatné rozhodování, přispívají k rozvoji kognitivních jazykových schopností a rozšiřují možnosti aktivně komunikovat. Za nevýhodu může být považována větší nápadnost používání komunikačních systémů na veřejnosti, jejich menší společenské uplatnění. Při zavedení alternativního systému může okolí dojít k závěru, že jedinec nebude schopen používat verbální řeč a konečně nesmíme zapomenout, že procesu vyjadřování musí předcházet porozumění, kdy jedinec nejprve musí systém pochopit a teprve pak ho může efektivně využívat.